را پۆرتی دۆستێکی دڵسۆز لە مەریوانەوە بە بۆنەی پیلانگێری رژیم

بە ناوی خودای بەخشەندە و میهرەبان

لە ناوەراستی ساڵی ١٣٨٧ی کۆچی خۆری، مەلا حامیدی مەردۆخی، مەلای دەرکراو لە هەورامان و چنارە بە سەر خەڵکی موسوڵمان و دینداری ئاوایی بارام ئاوا سەر بە شارستانی سەروئاباد، وەکوو پێش نوێژ ئەو ئاوایی یە دەسەپێندرێت.

لە دوای تێپەر بوونی چەندین مانگ بە هۆی ناپاکی و ئاژاوەگێڕی، دەبێتە هۆی کێشە و ناتەبایی و شەڕ و خوێنڕشتن لە نێوان خەڵکی ئاوایی،بە شێوەیەك کە نزیك بوو کەسی تێدا بکوژرێ. بە فەرمانی بەرپرسانی ئەم پێش نوێژە بەکرێگیراوە و بە هۆی بەرێوەبردنی ئەرکە پێسپێردراوەکانی، وەفدێك لە بەرپرسانی حکومەت، لە رێکەوتی ١٣٨٧/٨/١٧ بە مەبەستی پتەوکردنی جێگەوپێگەی ئەو بەرەو ئاوایی بەرێکەوتن، بەڵام لە گەڵ نارەزایەتی زۆربەی خەڵکی ئاوایی یەکە بەرەورو بوونەوە و خەڵك ی رایانگەیاند، ئیتر ئەم مەلایە بەکرێگیراو و خائینەمان ناوێ و دەبێ لەم ئاوایی یە بڕوا.

حکومەتی بە ناو ئیسلامی ئێران لە وەڵام بە خواستە رەواکانیان لە رێکەوتی ١٣٨٧/٨/١٩ هەشت کەسی لە خەڵکی ئاوایی گرت و بەرەو زیندانی ئیدارەی ئیتلاعاتی رژیم لە مەریوان رەوانەیانی کرد و کەوتنە بەر ئازار و ئەشکەنجەی مەئمورانی رژیم. لە دوای نارەزایەتی خەڵکی ئاوایی بەرامبەر بە گیرانی ئەو هەشت کەسە و لانەبردنی ئەو مەلا بەکرێگیراوە، سەرەرای ئەوە کە بەڵێنی لابردنیان جێبەجێ نەکرد، بەڵکو لە رێکەوتی ١٣٨٧/٨/٢٣ سێ کەسی دیکە لە خەڵکی ئاوایی یەکەیان بە شێوەی درندانە و رەفتاری نامرۆڤانە وبە پێچەوانەی ئایینی ئیسلام، گرت و رەوانەی زیندانیانی کرد و لە رێکەوتی ١٣٨٧/٨/٢٤ مەلا حامید مەردۆخی لە سەر داوا و بە پێداگری بەرپرسەکانی نویژی جومعەی لە گەڵ ١٠ کەس لە بەسیجی یەکان و دەست و پەیوەندەکانی رژیم بەرێوە برد و ١١ کەسی گیراو لە خانەوادەکانی شاپری، محمدیان، سبحانی و کاکەخانی ئێستا بە بێ ئەوەی حوکمیان بدرێ و ئیجازەی چاوپێکەوتن لە گەڵ کەس‌وکاریان پێ بدرێ، لە زیندان دان و لە سەر ویستە رەواکانیان ئازایانە و بەبڕشتانە پێداگری دەکەن.

داوای دلسۆزانە لە ماموستایان و پێش نوێژان ئەوەیە کە ئایینی خودا کە بەراستی بۆ تەبایی و یەکدڵی و یەکرنگی و خۆشەویستی نێوان مرۆڤەکان هاتۆتە خوار، نەیکەنە هۆی ڕق و کینە و کێشەکان، تا لە لای خودا و عەبدەکانی شەرمەزار و روو رەش نەبن و رزقی خۆیان لە خودا داوا کەن و بەس.

***

رژیم لە ناوخۆی دا
لە حاڵی ڕووخانە

سەرچاوە: سایتی رۆز
و: یەحیاعەلیمورادی

لە حاڵێکدا کە ئاسەواری کارە خراپەکانی دەوڵەتی نۆهەم رۆژبەرۆژ زیاتر ئاشکرا دەبێ و پانتایی ئیعتراز و نارەزایەتیەکان تەنانەت لە نێو کاربەدەستانی پلەبەرزی رژیمی ئاخوندی بەرینتر دەبێ، دڵەراوکێ لە مەڕ ئەگەری لە ناوچوونی رژیمی ئاخوندی لە ناوخۆشدا لەم ماوەدا زیادی کردووە. کاربەدەستانی رژیمی ئاخوندی لە چەند ساڵی رابردوودا لەوەی کە رووخانی هێمنانە ناونراوە زۆر جار نیگرانی خۆیان دەربڕیوە.

موحسێنی ئێژەیی وەزیری ئیتلاعاتی رژیم لە گەلاوێژی ٨٦ دا باسی لە بوونی سێ گەلاڵەی رووخاندنی هێمنانە کردبوو و گۆتبووی: دژمنانی حکوومەتی ئیسلامی دوای ئەوەی کە دژکردوە گەلێکی بەرینیان بۆ لە ناوبردنی نیزام ئەنجام دا و هەموویان ئاشکرا کران، ئێستا لە حاڵی بەرێوەبردنی سێ گەلاڵە بۆ لە ناووبردنی نیزامن.

ناوبراو ناراستەوخۆ ئیشارەی بە سەرنەکەوتنەکانی دەوڵەت کرد و بەڵام بەم ئیدیعایە کە دژمنانی ئیسلام هەوڵ دەدەن لە کۆمەڵگا نیشان بدەن کە دەوڵەتی نۆهەم و مەجلیسی حەوتم کارەکانیان پێ بەرێوە ناچێ تاکو رێگا بۆ هێندێك لە مۆرەکانی خۆیان بۆ هاتنەناو دەوڵەت و مەجلیس خۆش کەن گۆتبووی گرینگترین گەلاڵەی دژمنانی نیزام ، بە سەرنەکەوتوو نیشاندانی نیزامی کۆماری ئیسلامی لە کارەکانیدا و رووخانی هێمنانەیە.

ئەم مەسەلەیە لە هەلومەرجێکدا باس دەکرێ کە عەلی لاریجانی، سەرۆکی مەجلیسی هەشتمی رژیمش سەرەرای رەخنە لە سیاسەتە ئابووریەکانی مەحمودی ئەحمەدی نژاد و بە تایبەت گەلاڵەی گۆڕینی ئابووری کە سرینەوەی سوپسیدەکانیشی لە گەڵ دایە ووریایی بە دەوڵەتدا کە بەرێوەبردنی ئەم گەلاڵەیە ئاکامی چاوەڕوان نەکراوی سیاسی، کۆمەلایەتی وفەرهەنگی بۆ حکومەت بە دواوە هەیە.

غولامعەلی رەشید، جێگری سەرۆکی ناوەندی گشتیی هێزە چەکدارەکانی رژیم لە هەفتەی بەسیجدابە هەواڵنێری خوێندکارانی ئێران، ئیسنای گووت: لە سێ هەرەشەی ئێستا لە دژی حکومەتی ئیسلامی ٢ هەرەشەیان ریشەی کۆمەلایەتی و ناوخۆیی هەیە. ناوبراو سەرەرای ئەگەری خولقاندنی کارەسات لە لایەن ئیسرائیل و ئەلقاعیدەوە، ئاڵوگۆڕە کۆمەلایەتیەکان و دابەزینی قیمەتی نەوتیشی وەکو ئەو هەرەشانە ناوبرد کە حکومەتیان کردووە بە ئامانج و لەم بارەوە ووتی لەوانەیە رووداو گەلێك وەکوو ١٨ ی پوشپەرمان هەبێ کە دەبێ لەم بارەوە ئاگادار بین.

کاربەدەستان و سیاسەتمەدارانی پلە بەرز رەخنە نەگرن:

نوێنەری وەلی فەقیە لە سوپای پاسدارانیش لە رۆژی کۆبوونەوەی هەزار کەس لە بەرێوەبەرانی عەقیدەتی و چاودێری سوپا، وەلی فەقیهی وەکوو زرێ یەك لە بەر نیزام ناوبرد و داوای لە بەرپرسان و سیاسەتمەدارانی پلە بەرز کرد بڕیاری رابەر سەبارەت بە کەمکردنەوەی رەخنەکان لە دەوڵەت جێبەجێ بکەن.

محەممەدی حیجازی جێگری فەرماندەی سوپای پاسدارانیش لەم کۆبوونەوەدا بە پیداگرتن لە سەر ئەوەی ئاڵوگۆڕەکان لە دنیای ئەمرۆدا دەستبەجێ کاریگەری دادەنێن ووتی پێشتر ئەمریکا ئیستراتێژی سیاسەتێکی لە جێی زۆرییك لە ئیستراتێژی یەکان دەگرتەبەر بەڵام ئێستا بەپێچەوانەوە بیر لە چەندین رێگە و ئیستراتێژی بۆ شکست دانی کۆماری ئیسلامی دەکاتەوە. ناوبراو هەروەها ووتی تەماشا کردنی هەڕەشەکان وەك یەك هەڵەیە، هەرەشەکان بە شێوەی سینوسی کار دەکەن و زۆر ئاڵۆز و پەیوەستن. ناوبراو هەر بەم پێیە هەلومەرجی ئێستای رژیمی ئاڵۆز ناوبرد و ووتی ئێمە لە گەڵ رسکاویکی چەند لایەنە و هەرەشەی هاوکات و رسکاوی چەند هۆیی بەرەوروین.

هێرشی فەرهەنگی:

لە نوێترین بابەت ئاخوند حەسەنی رەبانی سەرۆکی دەفتەری راگەیاندنی ئیسلامی شاری قوم قسەی لە ئەگەری رووخانی رژیم لە ناوخۆ کرد و زیادی کرد: دژمن هەموو هێزی خۆی خستووەتە بەردەست تا بتوانێ بە هێرشی فەرهەنگی نیزام لە ناوخۆوە لەرزۆك بکا.

سایتی ئێترنێتی دەەفتەری راگەیاندنی ئیسلامی شاری قوم ، کە قسەکانی ئاخوند حەسەنی رەبانی لە کۆبوونەوەی ناوەندی هاوکاری حەوزە عیلمی یەکان و ئاموزش و پەروەرش ی بڵاو دەکردەوە هەروەها لە زمانی ئەم ئاخوندوە باسی لە دزە کردنی دژمنان بۆ ناو دەزگا فەرهەنگی یەکانی ئێران کرد و نووسی: دژمن بە هەمووی توانایەوە شەڕی فەرهەنگی نابەرامبەری دەست پێکردووە کە دەبێ هەموو تواناییمان لە بەرامبەر هێرشی دژمن بخەینە کار. ئیدیعای دزە کردنی دژمنان لە شوێنە فەرهەنگی یەکان لە دوای ئەوە هاتە ئاراوە کە لەم دواییانەدا محەممەد عەلی جەعفەری فەرماندەی سوپای پاسداران هەواڵی ئاشکرا بوونی باندێکی سیخۆری دابوو، سەعیدی مورتەزەوی دادستانی رژیم لە تاران بە هەواڵنێرانی ووت کە کەسی سەرەکی ئەم بانده ئەندامی بەسیج بووە.

لە هەمان حاڵدا هەواڵنێری میهریش هەواڵیدا کە سەرۆکی دەفتەری راگەیاندنی ئیسلامی خوازیاری بەرەورو بوونەوە لە گەڵ هێرشی فەرهەنگی بووە و ووتوویەتی : ئامانجی دژمن لە ناوبردنی نیزام لە ناوخۆیە. بەم هۆیە ناوبراو هەلومەرجی ئێستای لە گەڵ سەردەمی شەڕی نێوان ئێران و عێراق لێکداوەتەوە وخوازیاری بەرەورو بوونەوەی تۆندی ناوەندە حکوومەتیەکان لە گەڵ چالاکانی فەرهەنگی و کۆمەلایەتی بووە.

سەرۆکی دەفتەری راگەیاندنی ئیسلامی شاری قوم هەرەوەها ووتوویەتی: رێبەری هەر لە ساڵانی رابردووەوە باسی هێرشی فەرهەنگی بە گوێ ی بەرپرسەکاندا دابوو بەڵام بەداخەوە بەو جۆرە کە شیاوە، سەرنج بە پێداگریەکانی نەدراوە.

***

کەسایەتی مرۆڤ لە چ تەمەنێکدا دردەکەوێ؟

کەسایەتی مرۆڤ لە چ تەمەنێکدا دروست دەبێ؟ تاچ تەمەنێك ئاڵوگۆڕی بەسەردا دێ؟ فاکتورە بنەڕەتیەکانی تا چ رادەیێك کاریگەری لە سەر تایبەتمەندیەکانی و هەڵسوکەوتە کۆمەڵایەتیەکانی هەیە؟ لە چ تەمەنێکدا دەتوانێ چاك و خراپ بناسێ؟ ئایا ئەو منداڵانەی لە پێش چوونیان بۆ مەدرەسە الفوبێ فێر دەبن و بە زوویی (بیرکاری)حیساب فێر دەبن لە منداڵەکانی دیکەی مەدرەسە باشتر دەبن؟ چۆن ئەوەی کە هەین هەر ئەوە دەبین؟ ناوی کۆبوونەوەیێکی چەند رۆژە بوو بوو کە لە لایەن لێکۆڵەرەوانی بەشی (نۆرون) ناسی دامەزراوەی، (ماك بلانك)، لە شاری منشن لە ئاڵمان بەرێوە چوو. لەوکۆبوونەوەدا لێکۆڵەرەوانی نۆرون ناسی ئاکامی لێکۆڵینەوەیێکی بیست ساڵەیان نیشاندا. فرانس واینیرت(franze wainert)بەرێوەبەری پێشووی دامەزراوەی ماکس بلانك بیستوچوار ساڵ لەوە پێش یەکەمین بەشی نۆرون ناسی ئەو دامەزراوەی دروست کرد. فرانس واینێرت بە هاوریەتی دەستەیێك لێکۆڵەرەوە گەلاڵەیێکی درێژماوە بەڵام سەرنج راکێشیان بە ناوی مەنتق دەست پێکرد. ناوبراو لە گەڵ دەستەی هاوکارەکەی ٢١٠ منداڵی نزیك بە ٣ ساڵ کە تازە چووبوونە خانەی منداڵان هەڵبژارد

مەبەستی ئەو پرۆژە هەڵسەنگاندنی شێوەی کەسایەتی مرۆڤ لە ماوەی منداڵی تا سەرەتای لاویەتی بوو. هەڵبژاردنی منداڵان لەو تەمەنەدا هەلی لێکۆڵینەوە لێ یانی بۆماوەی دوروژرێژدا رەخساند. ١٠ ساڵ لە دوای لێکۆڵینەوەکە واتە ئەو کاتەی منداڵەکان گەیشتبوونە تەمەنی دوانزە سیانزە ساڵ، تەمەنێك کە کۆتاییەکانی منداڵ و سەرەتای بلوغ بوونە، لێکۆڵینەوەکە بە پەلە و توندتر بەرێو دەچوو.

هەرکام لە منداڵانی بەشداربوو سێ جار بۆ دامەزراوەکە بانگ دەکران و لە کۆبوونەوە و دانیشتنێکی دۆستانە لە گەڵ تیمی لێکۆڵینەوە، وەڵامی پرسیارەکان کە بە نووسین و بە دەمی لێیان دەکرا دەدایەوە. پێنج ساڵ لە دوای ئەو رێکەوتە و لە دوای مەرگی فرانس واینێرت، دامەزراوەی ماکس بلانك درایە زانستگای منشن کە بەرێوە بەری نوێ پرۆژەکە توانی بە کومەکی مادی و پوولی کارخانەی فولوکس واگۆن ، رێگە لە هەڵوەشانی تیمی لێکۆڵەرەوە بگرێ و لە ساڵی ٢٠٠٥ توانیان پرۆژەکە بە سەرکەوتوویی کۆتایی پێ بێنن.لە کۆبوونەوەی منشن(مونیخ) لە ژێرناوی (چۆن دەبینن بەوەی هەین) ئاکامی ئەو لێکۆڵینەوە بیست ساڵەیان لە چەند بەشدا پێشکەش کرد، کە بریتی بوون لە رادەی هۆش،بیری تیژ(حافظە)، رفتار و کاریگەری دەوروبەر لە سەر دروست بوونی کەسایەتی مرۆڤ. ئاکامی لێکۆڵینەوەکە دەری دەخا کە لە خوار چوار ساڵیەوە دەکرێ بزاندرێ رادەی هۆشی منداڵ چەندە و تەنانەت لە شەش ساڵیەوە دتواندرێ بەراورد بکرێ کە توانایی و رادەی فێر بوونی منداڵ لە داهاتوودا چەند دەبێ. بەڵام ئەو توانایە دەکرێ وەك سەرەتای ماوەی لاویەتی لە پەروەردە کردن ناو بەرین، بەو مەعنایە کە فێر کردن و بارهێنانی باشی هەر منداڵێك، تواناکانی بنەرەتی دەگەشێنێتەوە و بەرەوسەری دەبا. دیارە دیارە ئەوەی کە لە شەش ساڵیدا دەردەکەوێ، خودی توانا بنەرەتیەکانە کە ئەو گەشەسەندن و بەرەو پێش چوونە ئامادە دەکا. خاڵێی جێگەی سەرنج کە ئەو لێکۆڵینەوە دەری خستوە پەیوەندی نێوان رادەی هۆش و توانایی مەنتقە. ئاکامەکە دەری دەخا کە پێش لە دەورانی مەدرەسە هیچ پەیوەندێیکی ئاشکراو مانادار لە نێوان هوش و بیر کردنەوەی مەنتقی وجودی نیە. ئەو پەیوەندیە لە دەوری دەرس خوێندن دروست دەبێ و پێکدێ. فاکتۆری گرینگ و کاریگەر لەو پەیوەندیەدا بیرکاری(ریاضیاتە) حیسابە

لێکۆڵەرەوان لە بەشێکی دیکەدا لە کات و شێوەی دروست بوونی بیری مرۆڤ لە ماوەیێکی کۆرتدا لێکۆڵینەوەیان کردووە، دیاردە و نیشانەی بیری کۆرت لە شەش ساڵی تا هەڤدە ساڵیە کە تا تەمەنی هەڤدە ساڵیەوە زیاد دەکا، بەڵام لەو تەمەنەدا بە شێوەیەکی وەك خۆی مام دەمێنێتەوە و ئاڵوگۆڕی بەرچاوی بەسەردا نایێ، دیارە ئەو لێکۆڵینەوە لە سەر کەسانی ٣ تا ٢٣ ساڵ ئەنجام دراوە. ئەو خوێندکارانەی کە بۆ لە کاتی سەرەتایی هوشی زیاتر یان فێر بوون و لە بەر کردنی شیعر و مێژوو هەیە لە تەمەنی بەرەو سەریشدا ئەو توانایەیان دەمێنێ. بەشی کۆتایی لێکۆڵینەوە لە سەر دروست بوونی خوورەو شت و هەڵسوکەوتی کۆمەڵایەتی هەڵسەنگێندراو لە کەسایەتی منداڵاندا دەکا. بۆ منداڵان لە تەمەنی چوار و شەش و هەشت ساڵیدا حیکایەت و بەرسەرهاتی جۆراوجۆر خوێندراوەتەوە کە لە تێکڕای ئەو حیکایەتانەدا قارەمانەکانی حیکایەتەکان بەشێك لە نرخ و بەها ئەخلاقیەکانیان ژێرپێ ناوە، بۆغونە، لە حیکایەتەکەدا پاڵەوانی حیکایەتەکە شیرینی دزیوە. لە دوای خوێندنەوەی حیکایەتەکە کە لە منداڵی چوار ساڵەیان پرسی ئایا کەس دەبێ شیرین بدزێ؟ ئەگەر وەڵام نایە بۆ چی؟ ئاکامەکە دەری دەخا منداڵان زۆر زوو جیاوازی باش و خراپ دەزانن، بۆ غونە ٩٨ لە سەدی منداڵان باوەریان وابوو نابێ شیرینی بدزرێ، چونکە کارێکی خراپە.

(سەرچاوە بەشی عیلمی، رادوێ ئاڵمان)